

ciljevi, metode rada i neki od rezultata zabavno-obrazovnog programa „Mali klub knjigoljubaca“.

Kao posljednji članak u Zborniku objavljen je rad Bernadice Ivanković iz Gradske knjižnice Subotica na temu „Suvremene tehnologije ZA ili PROTIV razvijanja čitateljskih navika kod djece i mladih na primjeru Gradske knjižnice Subotica“ (str. 197-208). Autorica nas je upoznala s hrvatskim odjelom subotičke knjižnice u kojem se u radu s djecom i mladima redovito koriste nove tehnologije u cilju popularizacije knjige i čitanja. Predstavila je i različite besplatne digitalne alate koje uspješno koristi u te svrhe te zaključila: „Na ovaj način subotička knjižnica i u digitalnoj eri ostaje interesantna djeci i mladima koji se rado i često njome služe.“

Osim osamnaest knjižničarskih radova koji su vlastitim primjerima predstavili mogućnosti rada s djecom i mladima na poticanju čitanja uz pomoć suvremenih tehnologija zbornik sadrži i pogovor urednice Katarine Čeliković „Nove tehnologije imperativ u knjižnicama“ koji je dodatno upotpunio sliku i savjetovanja i teme općenito. Ona je svojim tekstom dala odgovor na sve češće pitanje: Hoće li nove tehnologije zamijeniti knjigu? Katarina Čeliković kaže: „Važno je posvijestiti kako knjiga neće nestati u radu knjižničara, kako će 'trokut' knjiga – knjižničar – korisnik biti upotrebljiv ako se svaka stranica bude znala koristiti na pravi način.“ Također je zaključila: „Svima je jasno kako se zadaće i obveze knjižnica svakim danom mijenjaju, kako na to utječe (pre)brzi tehnološki razvoj i kako se za praćenje takvih promjena moraju ulagati sredstva u nabavu tehnoloških

'instrumenata' i 'alata'. Mnoge knjižnice u tome uspijevaju, a mnoge kaskaju čekajući neka bolja vremena. U svemu tome najvažniju ulogu imaju upravo knjižničari – koji moraju biti uvijek spremni na nove izazove, kreativni i domišljati, o čemu svjedoče brojni primjeri dobre prakse.“

Ovo je istodobno i odličan zaključak prikaza ovog zbornika koji će, promatrajući ga iz kuta knjižničarske struke, svakako biti dobar izvor informacija. Budući da je najavljeno da će knjižničarske teme na Danima hrvatske knjige i riječi – danima Balinta Vujkova biti obrađivane bijenalno, veselimo se narednom zborniku na ovu temu.

Bernadica Ivanković

Marija Šeremešić, *Monoštor u povijesti 2*, Udruženje građana Urbani Šokci Sombor, Gradska biblioteka „Karlo Bijelicki“ Sombor, Sombor, 2018., 162 str.

Po svojoj flori i fauni bačko Podunavlje se izdvaja u Europi. Međutim, ono nije samo stanište jedinstvenih biljnih i životinjskih vrsta, nego i različitih naroda. Naslonjeni na Dunav geografski i egzistencijalno, razvili su s ovom najvećom europskom rijekom stanovitu vezu, koja se ogledala ne samo u načinu života, nego i u kulturi. Međutim, kako se čovječanstvo razvijalo, tako se njegova veza s prirodom stanjivala. Posljedično, od naroda koji su se obrazovali uz Dunav samo je nekoliko etničkih skupina u privrednom i kulturološkom smislu ostalo nadovezano na ovu rijeku i njen ekosustav. Od njih se po kulturnoj autentičnosti i autarhičnosti izdvajaju šokački Hrvati, koji su, kako pokazuju

izvori i narodna tradicija, ondje prisutni najmanje tri stoljeća.

Biodiverzitet bačkog Podunavlja i kulturna baština šokačkih Hrvata su međusobno isprepleteni čimbenici. Neraskidivo povezani u jedinstvenu cjelinu, predstavljaju područje interdisciplinarnih istraživanja. Povezanost prirodnih i društvenih čimbenika u bačkom Podunavlju kroz povijest odavno je primijećena u znanosti, ali nije naročito tematizirana. Znanstveno ju je prvi podrobije objasnio i razradio Marko Tucakov, podvevši je pod pojam i područje istraživanja znanstvene discipline ekohistorije. Drugim riječima, Tucakov je odnos šokačkih Hrvata s ekosustavom bačkog Podunavlja, suprotno popularnom umjetničkom pristupu (književnom, slikarskom i sl.), podignuo na razinu znanstveno relevantnog pitanja. Interdisciplinarnim pristupom, Tucakov se ne samo približio, nego dao i znanstveno utemeljenje praksi renesansnog polimate, koju je praksu slijedio i autor glasovitog geografskog, astronom-

skog, hidrografskog i povijesnog spisa *Danubius Pannonico – Mysicus* (1726.), habsburški vojskovođa i polihistor Luigi Ferdinando Marsigli (1658. – 1730.), koji je, uzgred budi rečeno, kao zapovjednik tvrđe Segedina došao u dodir s predstavnicima plemenitih bunjevačkih obitelji: Markovića, Vidakovića i Sučića.

Imajući u vidu duboku povezanost šokačkih Hrvata s Dunavom i njegovim ekosustavom, postaje jasna i svestranost opusa Marije Šeremešić, kulturno-prosvjetne radnice iz Sombora, u kojem se s poviješću prepliću različite društvene i prirodne znanosti i discipline (geografija, hidrografija, etnografija, antropologija, književnost i itd.). Okruženje u kojem su živjeli i stvarali šokački Hrvati više od tri stoljeća ostavilo je dubok trag u razvoju njihove svijesti i kulture. Neposredan pristup rijeci, koja je spajala narode i carstva, omogućio im je i neposredan doticaj s europskim društvima i privrednim tokovima. S druge strane pak, močvaran i šumovit teren bačkog Podunavlja, te blizina i matične hrvatske domovine učinili su ih za dugo vremena otpornim na asimilacijske pritiske. U takvom kontekstu razvila se specifična kultura šokačkih Hrvata, koja je, međutim, umnogome ostala neistražena. U kontekstu takve situacije u znanosti, koristan doprinos tematskom i znanstvenom rasvjetljavanju kulture šokačkih Hrvata pružaju zapisi autentičnih pripadnika i baštinika dotične kulture, kakva je najnovija knjiga gore spomenute kulturno-prosvjetne djelatnice iz Sombora.

Knjiga *Monoštor u povijesti 2* (2018.) nije dopunjeno i prošireno izdanje prethodne uspjele Šeremešićeve knjige *Monoštor u povijesti* (2016.), nego njena

nadopuna. Donosi potpuno originalna poglavlja i potpoglavlja, te ona nadopunjuju sadržaje koji su izostali u prethodnoj knjizi. Riječ je o poglavljima: „Monoštor kroz godine“ (1-8), „Monoštor na zemljopisnoj mapi“ (9-60), „Običaji“ (61-89), „Društva“ (90-112), „Tragovi u povijesti“ (113-126), „Osvrt na staro monoštorsko ruho“ (127-140) i „Zanimljivosti“ (141-145). Sadrži ocjenu Ljiljane Kolenić (147-154) i prikaz Marije Mrgić (155-159). Knjiga navodi kronološki najvažnije događaje u povijesti Monoštora od spomena Bodroga 896. do otvaranja prvog razreda za djecu romske nacionalnosti 1968. Donosi iscrpan opis hidrografskih, pedoloških geomorfoloških, ekoloških, urbanističkih, privrednih, društvenih i ostalih odlika Monoštora i njegove okolice. Donosi i popis i opis poznatih i manje poznatih toponima i lokaliteta u okolici Monoštora (Bodrog, Bodroški salaši, Bortanj, Fočić, Grubačević, Karlica, Krečana, Lugomir, Mali Miletić, Maroševac, Mrkopanj, Opaljenik, Paka, Papa, Pašina Ada, Runjevac, Staro selo, Štrbac, Vučić, Vrtlog, Vodica, Zat, Živolja i dr.). Prikazuje običaje vlastite monoštorskim Šokcima-Hrvatima (*kraljice, kozima, dožetonica, brošančevo, Markovo, rakija, vinci, jaukanje i prašćanje*). Također oslikava društveni život u Monoštoru kroz djelatnost NK „Dunav“, Vatrogasnog društva, aktivnost glazbenika (gajdaša, tamburaša, harmonikaša i dr.), od kojih izdvaja harmonikaša Marina Čizmara-Pudara. Knjiga je bogato ilustrirana. Naročiti kuriozitet predstavljaju slike i opisi šokačke nošnje (133-140). Knjiga donosi i biografije s fotografijama kulturnih djelatnika (slikara, pučkih pjesnika i prozista) koji su rođeni u Monoštoru ili su

ondje proveli jedno razdoblje svog života: Stipana Kovača Malanke (113-115), Stjepana Jožića (115-117), Stipana Periškića (117-119), Stevana Marine (119-120), Antuna Kovača (120-123), Ivana Pašića (123-124), Adama Bešina Nove (124-126). Izdavanje knjige su omogućili Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije i Grad Sombor.

Pokrivajući različite odlike Monoštora i njegove okolice, knjiga *Monoštor u povijesti 2*, kao i istoimena prethodna knjiga Marije Šeremešić *Monoštor u povijesti*, ne predstavlja samo svestran vodič kroz Monoštor, kakav bi poželjela sva sela s bogatim ekosustavom, autentičnom narodnom tradicijom i sačuvanom kulturnom baštinom u AP Vojvodini, nego i polaznu osnovu za istraživanja iz različitih znanstvenih područja (povijesti, geografije, biologije itd.). Nakon iščitanih stranica, može se s punim pravom zaključiti da je autorica ispunila prema svom rodnom mjestu dužnost, na koju je kao intelektualac pozvana: da ukratko, ali jezgrovito i pristupačno predoči prirodna i kulturna bogatstva svog zavičaja.

Vladimir Nimčević

Paulinum : Subotica, od 1962. do danas = Szabadka, 1962-tól napjainkig, [pripremila Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) „Paulinum“], Agapé, Novi Sad, 2018., 176 str.

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište „Paulinum“ je obrazovna institucija Subotičke biskupije koja neprekidno radi još od školske 1962./63. godine. Začetnik ove institucije je bi-